

SAMEN TAASTERK!

TAALEBEID ALS SLEUTEL VOOR EFFECTIEVE TAALPRAKTIJKEN

Taal Telt, 2 mei 2024

pandora.versteden@kuleuven.be
www.cteno.be | www.taalbeleid.be

CENTRUM VOOR TAAL EN ONDERWIJS

START ONDERZOEK PROFESSIONALISERING MATERIALEN OVER HET CTO

WELKOM BIJ HET CENTRUM VOOR TAAL EN ONDERWIJS

Het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) is een multidisciplinair expertisecentrum rond taal, onderwijs en samenleving. Het CTO is verbonden aan de faculteit Letteren KU Leuven en is opgericht in 1990. Het CTO voert maatschappelijk relevant onderzoek uit, ontwikkelt didactische materialen en biedt professionaliseringstrajecten aan rond de volgende vier kernthema's:

- [TAALBELEID](#)
- [TAALVERWERVING](#)
- [GELETTERDHEID](#)
- [EVALUATIE](#)

Taal inzetten als motor voor gelijke (leer)kansen voor iedereen, een leven lang

Taalrijk, kansrijk...

ruzie maken met broertjes of
zusjes, instructies begrijpen
tijdens de voetballes, een
verhaaltje lezen voor het
slapengaan...

Luisteren naar de uitleg over
de Romeinen tijdens
ori
e

oceanen;
een rollenspel in de
huishoek...

leren van, over en in taal

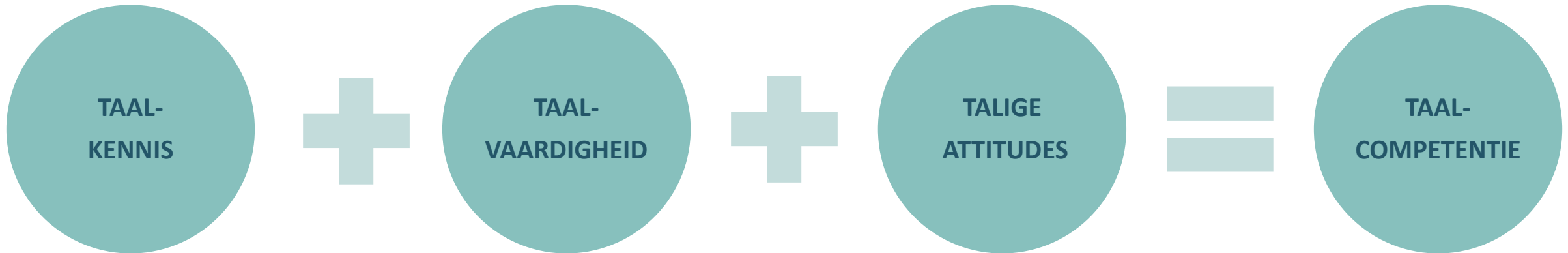

**Taal als sleutel tot succes
op school en in de samenleving...**

Taalcompetentie als sleutelcompetentie

= Het geheel van talige kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn om gesproken en/of geschreven teksten te begrijpen, maar ook om ze te gebruiken, zodat je volwaardig kunt deelnemen aan de maatschappij. Of: leerlingen zijn taalcompetent als ze kennis, vaardigheden en attitudes op een geïntegreerde manier kunnen gebruiken om doelen te bereiken die voor hen belangrijk en relevant zijn.

Hamvraag: Hoe kunnen we de hele dag door taalcompetenties versterken?

1. Hoe leer je een (eerste, tweede, derde) taal? Wat zegt wetenschappelijk onderzoek daarover?
2. Hoe vertalen we dat in een set concrete onderzoeksgebaseerde didactische handvatten voor leraren?
3. En wat is de rol van de school? Of, hoe kan je de hele dag door en in alle vakken werken aan taalcompetentie?

Wat werkt écht om de taalontwikkeling van (meertalige) kinderen te ondersteunen? Noem een kenmerk van effectieve taalpraktijken.

Hoe leer je een taal?

Wat weten we uit onderzoek naar taalverwerving?

KRASHEN

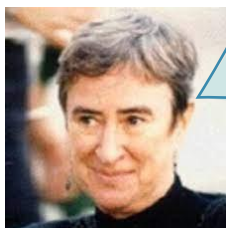
Taalleerders verwerven een tweede taal het meest effectief als ze worden blootgesteld aan **BEGRIJPBARE EN BETEKENISVOLLE INPUT**, waardoor ze de taal op een natuurlijke manier kunnen leren.

LONG

Taal wordt het best verworven door in **INTERACTIE** te gaan met anderen waarbij je **ONDERHANDELT** over de **BETEKENIS**. Leerlingen verbeteren hun taalvaardigheid wanneer ze deelnemen aan gesprekken waarin ze moeten **SAMENWERKEN** met hun gesprekspartners om wederzijds begrip te verzekeren. Af en toe aandacht besteden aan de vorm is ook belangrijk.

SWAIN

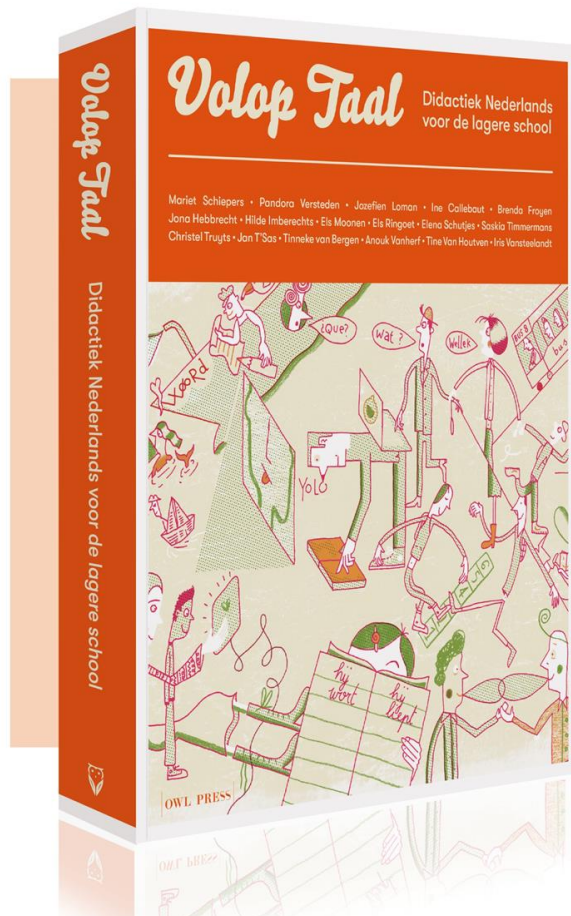

Als taalleerders de taal zelf **ACTIEF PRODUCEREN**, verwerken ze de taal op een dieper niveau. Door te spreken of te schrijven kunnen leerlingen hiaten of tekortkomingen in hun taalkennis opmerken. Hierdoor worden ze zich beter bewust van taalstructuren gaan ze op zoek naar manieren om deze hiaten in hun begrip op te vullen.

Taalverwerving is niet alleen een individuele, interne cognitieve activiteit, maar ook een sociaal en interactief proces. Belang van **SOCIO-EMOTIONELE FACTOREN** en **MOTIVATIE** bij het leren van een taal.

Hamvraag: Hoe kunnen we de hele dag door taalcompetenties versterken?

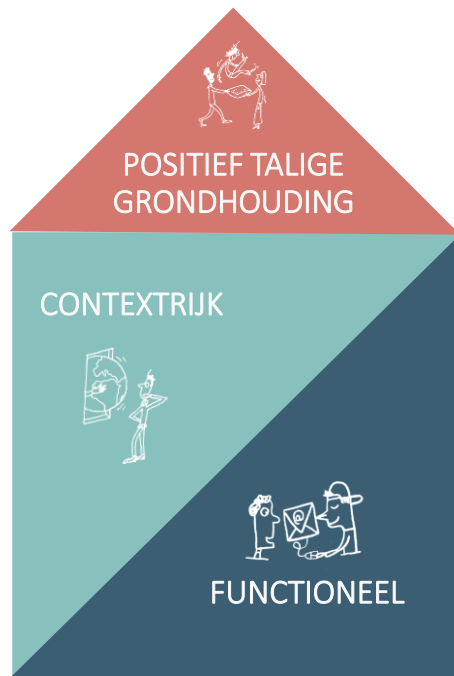
1. Hoe leer je een (eerste, tweede, derde) taal? Wat zegt wetenschappelijk onderzoek daarover?
2. Hoe vertalen we dat in een set concrete onderzoeksgebaseerde didactische handvatten voor leraren?
3. En wat is de rol van de school? Of, hoe kan je de hele dag door en in alle vakken werken aan taalcompetentie?

Opbouw handboeken

- 7 wetenschappelijk onderbouwde **didactische principes** voor taalkrchtig onderwijs als rode draad,
- tot leven gebracht in **praktijkverhalen**, recht uit de onderwijspraktijk,
- geconcretiseerd in **hoofdstukken** over de vaardigheden, woordverwerving, taalbeschouwing, differentiatie, meertalige leerlingen, brede evaluatie...
- **Samen taalsterk!** Bundeling van expertise (van het CTO en van lerarenopleiders van bijna alle Vlaamse hogescholen)

Creëer een veilige én uitdagende oefencontext waarbinnen leerlingen zin én durf voor taalleren ontwikkelen, waarbinnen fouten maken kan én mag en waarbinnen leerlingen al hun hulpbronnen kunnen inzetten, zoals hun meertalig repertoire.

Bied opdrachten aan die aansluiten bij de leefwereld en interesses van de leerlingen. Activeer voorkennis en bied een voldoende rijk taalaanbod aan, dat begrijpelijk wordt door parafrazering en visuele ondersteuning.

Zorg ervoor dat je (taal)lessen leiden tot een concreet eindresultaat, dat ook niet-talig kan zijn. Laat leerlingen werken aan een voor hen relevant en interessant (talig) doel, waarbij ze een kloof moeten overbruggen.

Maak tijd en ruimte om in interactie te gaan met leerlingen. Stel veel open vragen, denkvragen en opinievragen. Lok interactie tussen leerlingen uit via werkvormen die leiden tot actief en samenwerkend leren.

Geef expliciet aandacht aan vormelijke aspecten van taal. Sta model en doe hardop denkend voor hoe leerlingen strategieën kunnen toepassen bij het uitvoeren van een (talige) opdracht.

Geef feedback op taaluitingen tijdens betekenisvolle activiteiten. Combineer feedback, feed-up en feed forward. Differentieer en zorg voor individuele én voor klassikale ondersteuning.

Maak ruimte om samen met de leerlingen te reflecteren over hun eigen taalcompetentie. Expliciteer de talige leer- en lesdoelen zodat de leerlingen zich daarvan bewust zijn tijdens de lessen.

De zeven principes aan het werk...

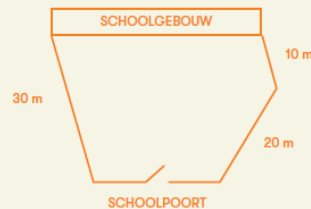
3. *Vraagstuk: een haag aanplanten op de speelplaats*

- Wie?** Meester Niels en zijn 22 leerlingen van het 4^e leerjaar, een actieve bende.
- Wat?** Een wiskundeles waarin de leerlingen aan de slag gaan met een vraagstuk, waarbij ze ook begrijpend lezen oefenen.
- Doelen** Lezen: de leerlingen kunnen de relevante informatie uit een vraagstuk halen

Er wordt een nieuwe, groene speelplaats aangelegd! De leerlingen van het vierde leerjaar van meester Niels moeten berekenen hoeveel planten er nodig zijn om een haag rond de speelplaats aan te planten. Meester Niels neemt de leerlingen mee naar buiten en laat ze zelf de drie zijden van de speelplaats opmeten.

Uit de meetkundeles over het begrip 'meter' eerder die week weet meester Niels dat enkele leerlingen extra ondersteuning kunnen gebruiken. Daarom voorziet hij een stappenplan voor de leerlingen. Er moeten drie zijden gemeten worden, dus verdeelt hij de klas in zes groepen. Om praktische redenen laat hij dezelfde lengte telkens door twee groepjes meten. Bovendien heeft hij op voorhand nagedacht over de verdeling van de groepjes, zodat hij leerlingen met een verschillend niveau kan laten samenwerken. Terwijl de groepjes bezig zijn, spoort hij de leerlingen aan om het stappenplan te gebruiken. De groepjes die geen juiste meting hebben kunnen uitvoeren, verdeelt hij even over de andere groepjes, zodat ze kunnen zien hoe die het aanpakken.

Terug in de klas vult meester Niels de lengtes van de zijden aan in het vraagstuk dat hij had voorbereid: 'Op school leggen we een nieuwe speelplaats aan. We willen een haag planten aan de korte/middellange/lange zijde van de speelplaats. De planten worden besteld bij het plaatselijke tuincentrum. De zijden van de speelplaats zijn 30 meter, 20 meter en 10 meter lang. Volgens de tuinman moeten we voor elke meter 5 planten aankopen. De bedoeling is om de haag op 1 meter afstand van de afsluiting van de speelplaats aan te planten. Hoeveel plantjes moeten we bestellen bij het plaatselijke tuincentrum?'

Springen in de plassen

In de eerste kleuterklas van Juf Ilse zitten 22 kinderen. Elke ochtend wacht ze haar kleuters op aan de klasdeur waar de ouders hun kinderen komen afzetten. Deze ochtend spreekt de papa van Eden juf Ilse verontschuldigend aan. Bij het uitstappen uit de auto is Eden enthousiast in een plas gesprongen waardoor zijn schoenen, sokken en voeten kletsnat zijn. Eden glundert als zijn papa dit vertelt, hij vond het een geweldige ochtend! Ikram en Aleksej komen geïnteresseerd naar de natte schoenen en sokken kijken. Juf Ilse vertelt hen wat er gebeurd is en merkt ook bij hen pretoogjes op.

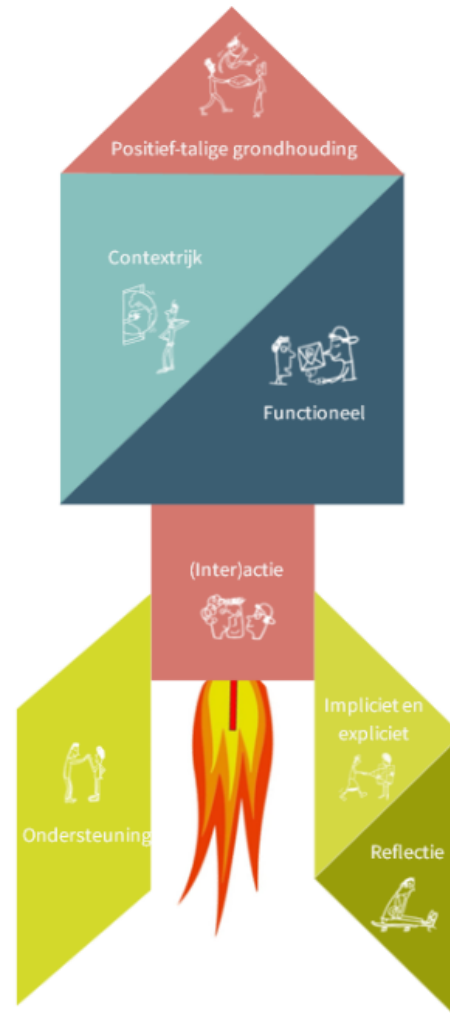
Juf Ilse kijkt naar de grote plassen op de speelplaats buiten, werpt een blik op haar dagplanning en ziet een kans. Ze herinnert zich van vorig jaar hoe fijn de kleuters het vonden om in de plassen te springen, en de herfst voel je natuurlijk best buiten. En juf Ilse heeft geluk: juf Meryem komt deze voormiddag ondersteunen, dus ze kan met een klein groepje kleuters naar buiten.

Ze zitten nog maar net in de kring voor het onthaal en Nathan wijst lachend naar de blote voeten van Eden. Juf Ilse vraagt Eden om aan de andere kleuters te vertellen wat er die ochtend gebeurd is en waarom hij met blote voeten in de kring zit. Eden vertelt dat er een grote plas was waar hij ingesprongen is en dat zijn papa toen boos werd. Juf Ilse vraagt aan de kleuters wie dat ook al eens heeft gedaan. Ze vraagt zich luidop af waar die plas vandaan kwam. Dat weten de kleuters niet meteen. 'Ik denk dat het vannacht dan wel heel hard geregend moet hebben, kijk maar eens buiten, ook op de speelplaats zijn er heel wat plassen!', zegt juf Ilse. Ikram veert recht en begint enthousiast te springen. 'Ikram springt op één been. Kijk eens goed, kunnen jullie dit ook?' moedigt juf Ilse de andere kleuters aan. Als ze aankondigt dat ze nu ook buiten in de échte plassen gaan springen, zijn de kleuters dolenthousiast. Juf Ilse daagt hen alvast uit: 'Wie van ons zou de meeste spetters kunnen maken?'

Ilse kiest als eerste groepje voor vier stille kleuters en neemt hen mee naar de gang. Dat geeft haar de kans om haar taal en ondersteuning aan te passen aan hun noden. In de gang kunnen ze niet wachten om hun jassen en laarzen aan te trekken. Maëlle loopt enthousiast naar de rij laarzen bij de deur. Ze roept 'Sauter, sauter'. 'Ja', antwoordt Ilse, 'We gaan in de plassen springen. Daarom moeten we onze

Welke principes herken je in deze aanpak? Kies de twee principes die voor jou het sterkst aanwezig zijn.

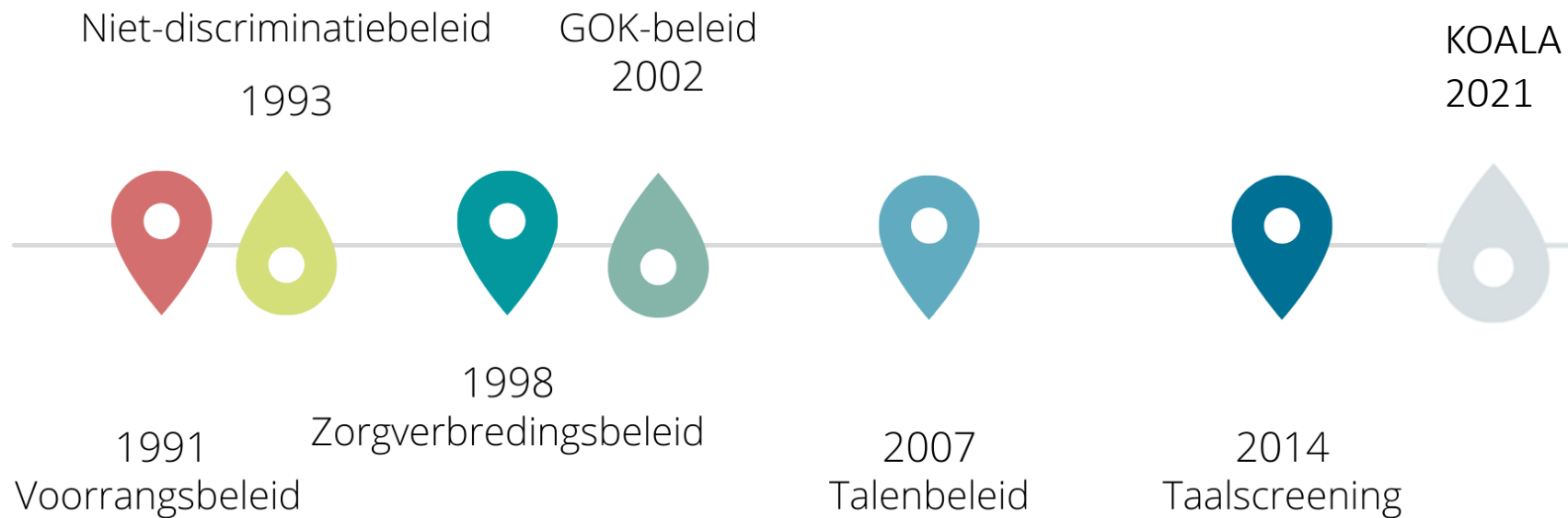
0

Hamvraag: Hoe kunnen we de hele dag door taalcompetenties versterken?

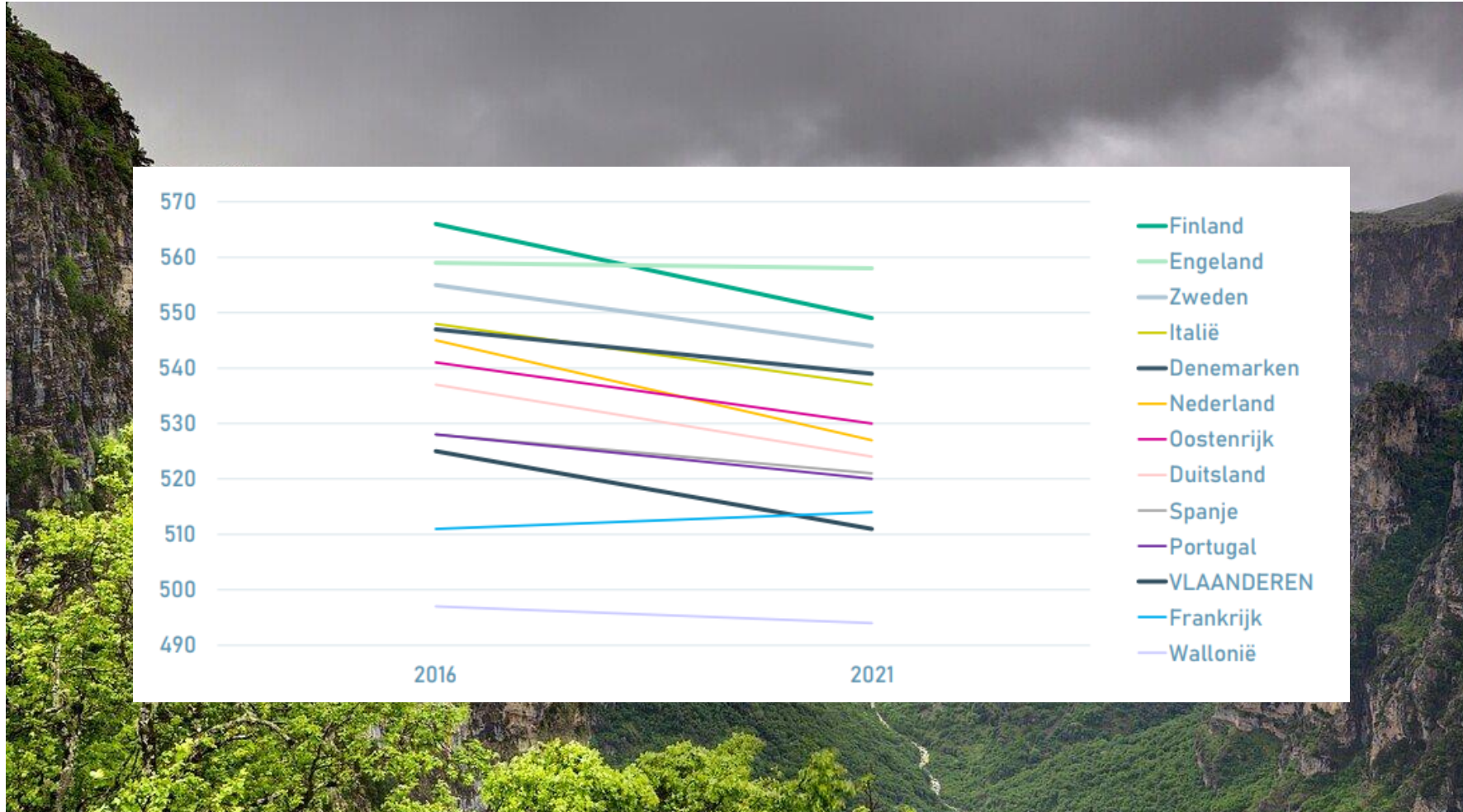
1. Hoe leer je een (eerste, tweede, derde ...) taal? Wat zegt wetenschappelijk onderzoek daarover?
2. Hoe vertalen we dat in een set concrete onderzoeksgebaseerde didactische handvatten voor leraren?
3. En wat is de rol van de school? Of, hoe kan je de hele dag door en in alle vakken werken aan taalcompetentie?

We zetten meer dan ooit in op taal...

Op basis van Van Praag et al, 2019

... en toch gaat het niet zo goed met de taalvaardigheid van onze leerlingen...

Er is veel bereidheid rond taalbeleid...

- Zeker 60% van de scholen heeft een uitgewerkt taalbeleidsplan
(Onderwijsinspectie, 2015; Vanbuel et al., 2020)
- 2/3 beleidsleden vinden taalstimulering een prioriteit voor de school
(Vanbuel et al., 2020)
- Ruim 80% van de leerkrachten vindt aandacht voor taalontwikkeling in elke les belangrijk, en zegt dat ook te doen (Vanbuel et al., 2020)

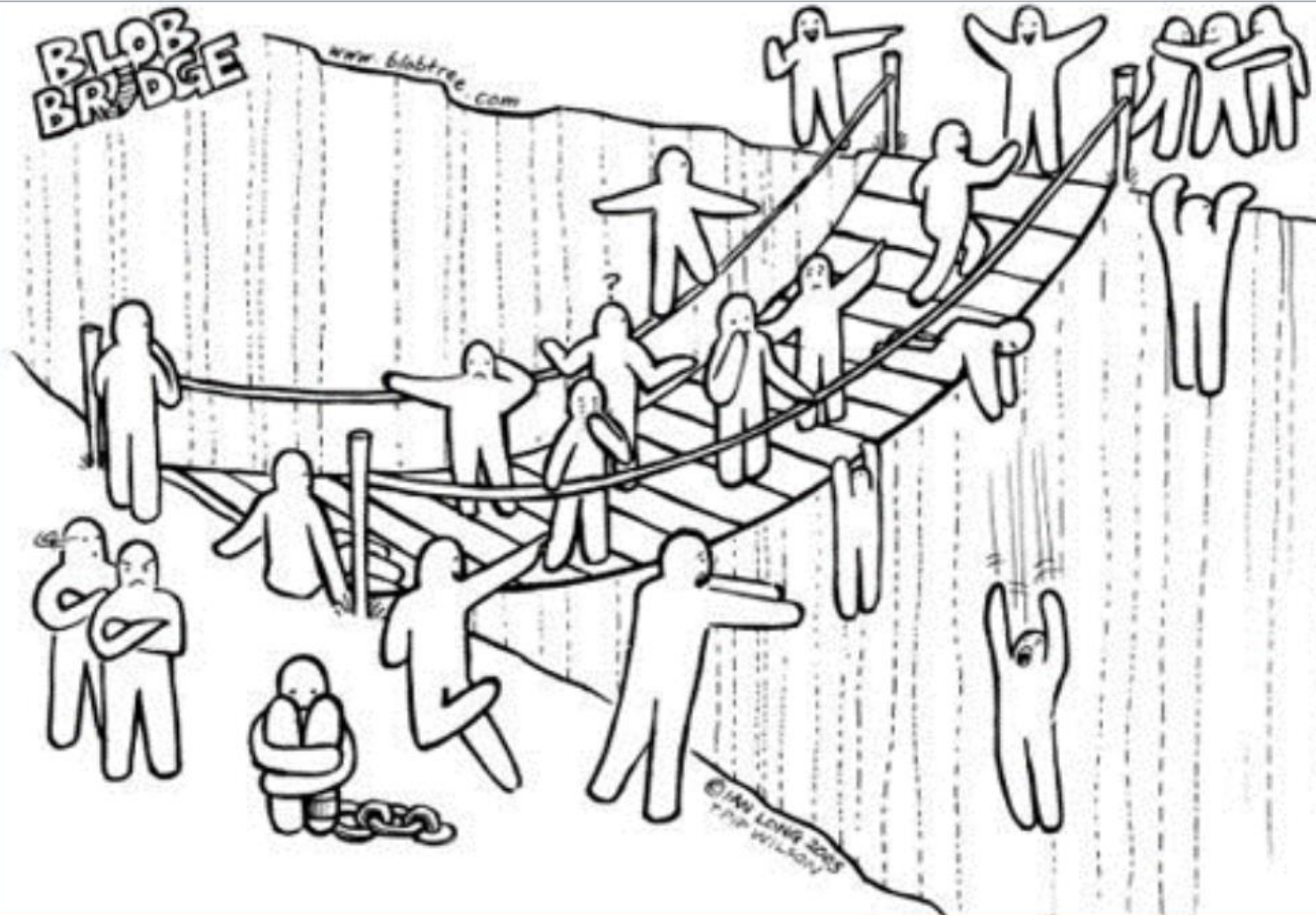
... maar veel scholen zijn zoekende

- 40% van de beleidsleden geeft aan dat **andere zaken** momenteel in de **weg** staan
- Slechts 20% van de beleidsleden vindt het **duidelijk** wat er van de school wordt verwacht met 'taalbeleid' en voelt zich voldoende **ondersteund**
- 40% van de leerkrachten geeft aan dat niet iedereen **op de hoogte** is van de taalstimuleringsmaatregelen (Vanbuel et al., 2020)

=> Slechts 1 school (op de 6) heeft een **effectief taalbeleid** (Vanbuel et al., 2020)

Hoe sterk staat jouw school al in het bouwen van taalkrachtige bruggen tussen leergebieden/collega's?

0

Samen taalsterk: wanneer werkt taalbeleid?

Flankerend onderzoek bij taalbeleidstrajecten: de combinatie van inzetten op evidence-based taalpraktijken én beleidsvoerend vermogen werkt.

Schooleffectiviteitsonderzoek: belangrijk dat we ook voor leraren een krachtige leeromgeving creëren.

Na 15 jaar ervaring met het begeleiden van taalbeleidstrajecten: werk met een kernteam én betrek het hele schoolteam, laat leraren experimenteren, vier successen...

TAALEBELEIDSMODEL

DOEL: ONDERWIJS EN
LEERLINGEN VERSTERKEN

Effectieve taalpraktijken

POSITIEF TALIGE
GRONDHOUDING

CONTEXTRIIK

FUNCTIONEEL

INTERACTIEF

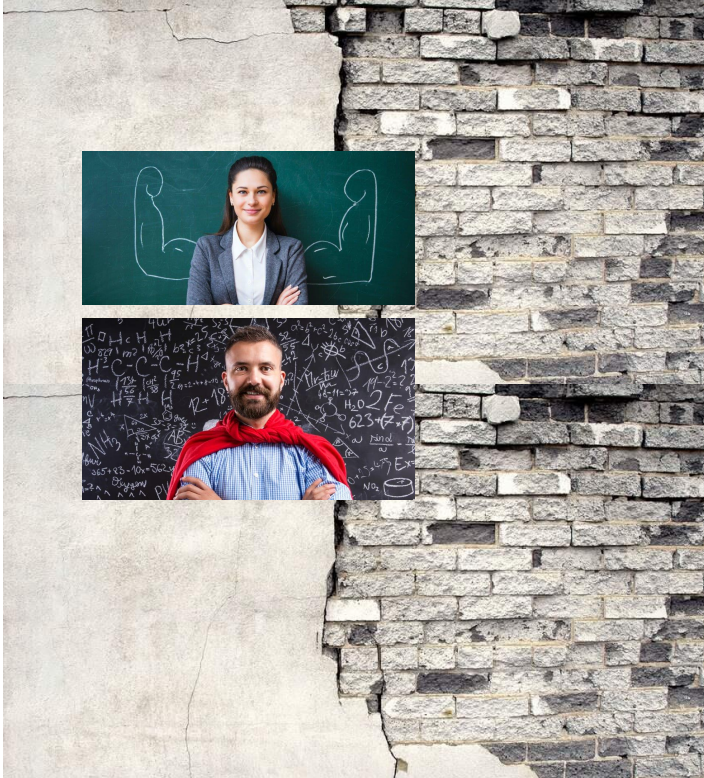
ONDERSTEUNING

IMPLICIET EN
EXPLICIET LEREN

KANSEN TOT
REFLECTIE

Weg met muren en uren?

Bouw taalkrachtige bruggen...

🚀 combineer taaldoelen met ...

- doelen van andere leergebieden
- geletterdheid (= digitale en wiskundige geletterdheid)
- sleutelcompetenties (= zelfregulering, leren leren)

voor een geïntegreerde, functionele en contextrijke aanpak waarin leerlingen succes kunnen ervaren.

🚀 leren binnen én buiten de school

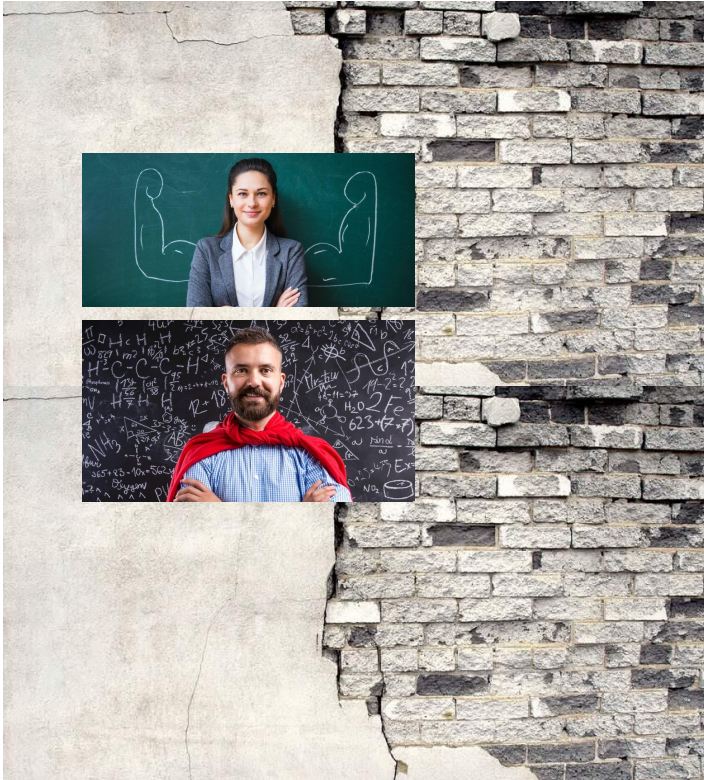
- versterk de **(voor)kennis** van leerlingen: breng de wereld in je klas en je klas in de wereld

Krachtige leeromgeving voor leraren

Weg met muren en uren?

Bundel krachten...

- 🚀 met **collega's, begeleidingsdiensten, CLB, experts...**
 - voor het versterken van gezamenlijke taalpraktijken
 - voor het creëren van krachtige leeromgevingen waar expertise en materialen kunnen worden uitgewisseld
- 🚀 met voor- en buitenschoolse **opvang**, gemeentelijke **diensten** (bib, HvhK...), **ouders ...**
 - voor het ondersteunen van de taalontwikkeling van leerlingen voor, tijdens en na de school
 - voor het opzetten van een krachtig professionaliseringsbeleid

Dynamisch implementatieproces

DYNAMISCH
IMPLEMENTATIE
PROCES

STEL LOGISCHE
EN HAALBARE
DOELEN

COMMUNICEER EN
ENGAGEER

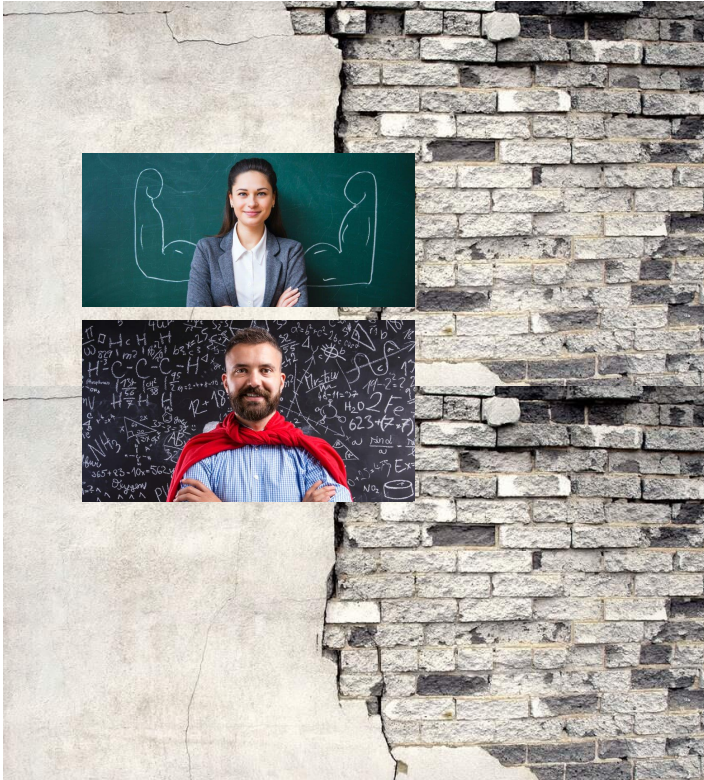
ZORG VOOR TIJD
EN MIDDELEN

VERDEEL TAKEN

MAAK KEUZES
OP MAAT VAN JE
SCHOOL

VERZAMEL
GEGEVENS EN
VOLG OP

Weg met muren en uren?

Investeer...

- 🚀 in een **sterk kernteam** dat het proces begeleidt
 - een **afspiegeling** van het team: kleuter, lager, zorg...
 - een **mix**: pioniers én 'tegen-schelen-schoppers', praktijk én beleid/mandaat
- 🚀 in **tijd en middelen**
 - taal(beleid) als **prioriteit**: zorg voor mentale ruimte voor leraren om erop te kunnen inzoomen
 - ruimte om te **experimenteren**, te **professionaliseren**, samen te leren

TAALEBELEIDSMODEL

DOEL: ONDERWIJS EN
LEERLINGEN VERSTERKEN

DYNAMISCHE VISIE

Gloednieuwe
toolbox:
taalbeleid.be

Samenwerken aan taal

Scholen streven voortdurend naar sterk onderwijs voor alle leerlingen. Een strategisch taalbeleid is daarbij onmisbaar. Het ontwikkelen van sterke taalcompetenties is in onze 21e-eeuwse maatschappij immers essentieel. In deze leerbox krijg je heel wat info en materialen aangereikt om zelf aan de slag te gaan met een taalbeleid. Daarbij verscherp je ook je visie over wat taalbeleid nu precies is. Het is **samen blijven werken aan taal**.

[Wat is taalbeleid? >](#)

Naar een strategisch taalbeleid

Het uitrollen van een taalbeleid is een uitdagende taak, vooral als je streeft naar een strategisch beleid dat zowel effectief als duurzaam is. Het vraagt een dynamische aanpak en de betrokkenheid van het hele schoolteam. Dat betekent dat het team zich engageert om samen te leren over taalkrachtig onderwijs én actief taalpraktijken toepast die hun vruchten afwerpen. Kortom, een strategisch taalbeleid is een samenspel van heel wat processen. In deze leerbox verken je die processen via drie tandwielen. Ontdek ze hier door erop te klikken.

Zoek je ondersteuning bij het uitrollen van een strategisch taalbeleid?

[Contacteer ons >](#)

[Home](#) > [Aan de slag](#)

Aan de slag

Hier vind je een verzameling aan praktijkverhalen, informatie en bruikbare tools. Deze materialen kunnen je inspireren en ondersteunen bij het uitrollen van een taalbeleid op jouw school. De verzameling is niet exhaustief. We vullen de materialen op regelmatige basis aan en geven ze een update wanneer nodig. Gebruik de filters aan de linkerkant om gericht te zoeken of snuister vrijblijvend door de lijst.

Verfijn je resultaten

Zoek op trefwoord

Vul een trefwoord in

[Zoeken >](#)

Type

- Zo doen zij het
- Werkvorm en aanpak
- Praktijkvoorbeeld
- Achtergrond en bronnen

Domein taalbeleid

- Dynamisch implementatieproces
- Krachtige leeromgeving
- Effectieve taalpraktijken

Brainstorm met je team over acties

Een helder taalbeleidsplan begint met een visie, die leidt tot doelen op leerling-, leraar- en schoolniveau. Van zodra je die doelen helder...

[Meer lezen >](#)

De professionele leergemeenschap

Vorm een professionele leergemeenschap om je taalbeleid en taalpraktijk te verbeteren en collectief te leren.

[Meer lezen >](#)

Efficiënt vergaderen

Een taalbeleid doen werken, dat doen we samen. Dat wil zeggen dat een school regelmatig overleg en samenwerking organiseert. Maar hoe zorg...

[Meer lezen >](#)

Taalcompetentie toetsen in het basisonderwijs

Er zijn tal van instrumenten om de taalcompetentie van leerlingen te toetsen in het basisonderwijs. Hieronder vind je een overzicht van...

Effectieve taalpraktijken

POSITIEF TALIGE
GRONDHOUDING

CONTEXTRIIK

FUNCTIONEEL

INTERACTIEF

ONDERSTEUNING

IMPLICIET EN
EXPLICIET LEREN

KANSEN TOT
REFLECTIE

Het CTO biedt professionele ondersteuning aan al wie wil werken aan kwaliteitsvol taalonderwijs en taalbeleid.

- individugericht aanbod (open aanbod)
- teamgericht aanbod (workshop of traject in jouw school)

<https://www.arts.kuleuven.be/cto/professionalisering>

Heb je nood aan ondersteuning op school of wil je een vorming volgen?

Bekijk ons aanbod!

Schoolmakers begeleidt leer- en veranderprocessen op scholen. We versterken leraars, directeurs, leerlingen, coördinatoren, schoolbestuurders ... om samen de uitdagingen aan te pakken waar ze voor staan. Samen maken we scholen nóg sterker.

<https://www.schoolmakers.be/aanbod/>

SAMEN TAASTERK!

TAALEBEID ALS SLEUTEL VOOR EFFECTIEVE TAALPRAKTIJKEN

Taal Telt, 2 mei 2024

pandora.versteden@kuleuven.be
www.cteno.be | www.taalbeleid.be

